

Något om dagens situation i Gammalsvenskbyn

Det har framförts önskemål från Sverige om att få veta hur folket i Gammalsvenskbyn upplever vardagen nu några år efter oroligheterna i Ukrainas östra delar. Under den senaste tiden har det dessutom varit sparsamt med information i svenska medier om vad som händer och sker i Ukraina så frågan kan vara berättigad.

Jag har intervjuat några personer om hur de upplever situationen idag och även hur de ser på framtiden. De som tillfrågats har som regel en nyckelposition i byn och är dessutom välkända för svenska besökare.

Den förste som intervjuades var Alexander Kozak, borgmästaren och chef för bysovjeten.

Jag frågar honom först hur oroligheterna i landets östra delar påverkat livet i Gammalsvenskbyn och då svarar han, inte så mycket. Dock är det många familjer som är oroliga då man har nära anförvanter som tjänstgör i den ukrainska armén. Idag är det 17 unga soldater från Gammalsvenskbyn som är i tjänst i östra Ukraina varav en har blivit svårt sårad och vårdas på sjukhus i Dnepropetrovsk.

Alexander säger att den ekonomiska situationen är mycket svår och att fattigdomen ökar för många människor i Zmejevka. Anledningen är den ukrainska valutans ras gentemot USD och EURO vilket gjort att alla importvaror som kol, drivmedel, medicin, kläder blivit mer än 100 % dyrare de senaste åren och lönerna för alla anställda är oförändrade. Många har också blivit arbetslösa på grund av det finns allt färre jobb i Ukraina. (En USD kostar idag ca 26 UAH och en EURO ca 28 UAH. Omräknat i SEK så går det ca tre UAH på en SEK.) Alexander är dock positiv inför framtiden, säger att det kommer att bli bättre, som exempel anger han att Zmejevka i dagarna fått medel ur den statliga budgeten för att köpa tre nya pumpar till vattenverket så inom kort skall alla i byn få tillgång till vatten dagtid. Han säger vidare att man fått pengar till nya fönster för kontoret och

Alexander Kozak

Nya fönster i kontorsbyggnaden

medel för att reparera taket på kulturhuset. Alexander säger också att alla familjer i byn som odlar potatis nu avslutat sättningen och att det i år varit gynnsamt väder under våren. Potatisodlingen har stor betydelse för de flesta i byn, det är 600 familjer som odlar potatis på ca 600 ha. Ett orosmoln för potatisodlarna är avsättningen, tidigare såldes all potatis i de stora industristäderna i östra Ukraina men den marknaden är numera stängd då dessa områden kontrolleras av de ryskvänliga separatisterna. Alexander trodde dock att potatisen från Zmejevka i framtiden skall finna nya marknader.

På bysovjeten arbetar sedan några månader också Tatjana Kucher, ansvarig för sociala frågor i Zmejevka.

Tatjana säger att för folket i Zmejevka är det idag mycket svårt på grund av hög arbetslöshet och låga löner för dem som har arbete och speciellt är det barnfamiljerna som har det besvärligt. I Tatjanas tjänst ingår att hjälpa de särskilt utsatta med pengar som skall täcka kostnaden för el, vatten och kol. Denna hjälp är behovsprövad och kan uppgå till max 100 UAH/månad. I Gammalsvenskbyn är det ca 100 av totalt 700 familjer som kommer i åtnjutande av denna hjälp. Tyvärr är det ingen som får hjälp för att kunna köpa mat. I barnfamiljerna lever man ofta på barnbidraget och som enligt Tatjana är ca 1500 UAH i månaden för en tvåbarnsfamilj.

Tatjana Kucher

Lilja Malmas och Roman Kozak, lantbrukare.

Roman berättar att han har ca 25 ha mark ute på stäppen där han tidigare odlat höstvetete och solrosor. På grund av den svåra torkan förra året blev det nästan ingen skörd av solrosor så därför kommer man inte att odla på den marken i år. Detta året koncentrerar man sej på potatisen som man odlar på ett ha men på fem olika fält. I Zmejevka tar man som regel två skördar på samma fält och efter potatisen sår man morötter, rödbetor eller vitkål. Lilja och Roman är också bekymrade över de höga kostnaderna på insatsmedel som diesel, handelsgödsel, kemikalier m m som blivit mer än dubbelt så dyrt medan priset för potatisen inte ökat i motsvarande grad. Man fick 2015 inte mer för potatisen än man fått tidigare år, ca 3- 4 UAH/kg. Lilja och Roman försöker att göra så mycket som möjligt själv med sina odlingar men är tvungna att anlita inhyrd arbetskraft vid sättning och skörd. Kostnaden för en lantarbetare är idag ca 15 UAH/tim. Vid skörd arbetar man på ackord och en duktig lantarbetare kan då komma upp i en förtjänst om 3-400 UAH/dag. Lilja ser dock ganska pessimistiskt på den inhyrda arbetskraften i Zmejevka, enligt henne är det alldeles för många som är alkoholiserade.

Lilja Malmas och Roman Kodak

Roman kör och harvar med sin kinesiska traktor

Nina och Valera Knutas, lantbrukare.

Valera odlar korn, höstvetete, solrosor, lök, potatis och morötter och detta året är det bara lök- och solrossådden som återstår för vårbruket. Enligt båda så har förhållandena för den ukrainske bonden kraftigt försämrats de senaste åren genom de kraftiga kostnadsökningarna på främst insatsmedel. På min fråga om det inte finns ukrainska insatsmedel så svarar Valera att det finns men kvaliteten är mycket sämre än på det som importeras. Valera är mycket pessimistisk och säger att alla har fått det mycket sämre och det finns heller ingen som har någon större tro inför framtiden.

Nina är förutom lantbrukare också förtroendevald som ledare för den Lutheranska kyrkan i Schlangendorf och på min fråga hur det går för kyrkan svarar hon mer optimistiskt att det går bra, man får regelbundet hjälp från kyrkans huvudman i Tyskland. Nina är också optimistisk om det planerade ICLD projektet mellan Zmejevka och Region Gotland där ett av projektets mål är ökad turism till Zmejevka. Nina säger; kommer det bara turister till byn så blir allt bättre, turister betyder pengar.

Nina och Valera vid löksåmaskinen

Nina i kyrkan under julgudstjänsten

Natasja Zabluda, föreståndare vid ålderdomshemmet.

Natasja anser också att allt blivit sämre de senaste åren. För ålderdomshemmet får man budgetmedel för löner, mat och kol men inget för t ex byggnadsunderhåll. Natasja är mycket tacksam för all hjälp som man får från Sverige och säger att hon vet inte vad hon skulle ta sej till utan denna hjälp. För någon månad sedan gick den gamla köksspisen sönder men tack vare hjälp från Föreningen Svenskbyborna på Gotland kunde man köpa en ny. Natasja berättar vidare optimistiskt att i de rum som iordningsställdes förra året med hjälp från Birgitta Utas och svenskbyföreningen, nu i det ena flyttat in två män och snart skall det flytta in två kvinnor i det andra. På ålderdomshemmet bor det idag 30 personer.

Natasja Zabluda vid den gamla köksspisen

TVå män som flyttat in i det nyinredda rummet

Natasja Koval, rektor vid skolan.

Natasja säger också att det blivit svårare med ekonomin de senaste åren. I skolan märks det genom att man inte längre har fri skol lunch. Idag måste föräldrarna betala 6- 8 UAH/barn och dag och det är det inte många som har råd till. Av skolans 170 elever är det bara 50 som äter lunch i skolan, övriga äter hemma. Hon är också oroad över att barnkullarna blir allt mindre, t ex 2008 hade man 245 elever jämfört med dagens 170.

Natasja var ändå optimistisk och var mycket glad åt all hjälp man får från Sverige. Berättade att den hjälp man nu fått från Rotary i Piteå har man vid ett personalmöte bestämt att skall användas för att byta skolans toaletter.

Rektorn Natasja Koval

Valentina Pavliskaya, läkare vid vårdcentralen.

Valentina säger också som alla andra att det har blivit svårare för folket i byn och speciellt för de sjuka då all medicin blivit så dyr. Valentina var också oroad över de stora neddragningar man gjort på vårdcentralen, för något år sedan fanns det tre läkare, barnmorska och flera sjuksköterskor. Idag är Valentina ensam läkare och det finns bara tre sjuksköterskor. Många som blir sjuka i Zmejevka måste numera söka vård vid sjukhuset i Berislav. Valentina var dock optimistisk och sa bl a att hon var mycket tacksam för den hjälp till medicin och vård som ges till sjuka i byn av Föreningen Svenskbyborna, den betyder oerhört mycket.

Läkaren Valentina Pavliskaya

Artem Tjepurnoj, tandläkare.

Sedan några månader tillbaka finns det numera en tandläkare i byn. Tandläkaren Artem som bor i Nova Kakhovka åker varje dag till byn och har sin mottagning i samma hus som vårdcentralen. Artem berättar att han har många patienter då det i Zmejevka saknats tandläkare under flera år. Bl a får nu alla skolbarn sina tänder kontrollerade regelbundet. Alla barn har kostnadsfri tandvård medan vuxna betalar fullt pris, dock har pensionärer reducerad avgift.

Artem Tjepurnoj och tandsköterskan Tatjana Andrevna.
Patienten heter Irina och är dotter till Anna Annas

Artem utan munskydd

Leisha Debrina, rektor på förskolan i Minchurinetz, en av byns två förskolor.

Enligt Leisha så märks den svåra ekonomiska situationen också av på förskolan i Minchurinetz. Förskolan har för närvarande 36 elever och 11 anställda men har kapacitet för upp till 50 barn. Anledningen till det lägre barnantalet beror enligt Leisha på att det finns ett mindre antal barnfamiljer och att barnfamiljerna idag är oroliga för framtiden och har allt färre barn. Förskolans kostnader för löner, el och värme bekostas av budgetmedel dock inget till underhåll av skolbyggnaden. Detta har man hittills klarat med hjälp från svenskbyföreningen och föräldrarnas insatser. Leisha var som alla andra också mycket tacksam för den svenska hjälpen. Leisha sa att hon ville inte vara pessimistisk inför framtiden, utan sa; Vi biter ihop och försöker stå ut, det har varit svåra tider i Ukraina tidigare.

Leisha Debrina, rektor vid förskolan

Vid vårt besök i Minchurinetz den 7-e april var det den första varma vårdagen med 22 grader och barnen kunde leka utomhus

Dessa Leishas ord om hur hon ser på framtiden får avsluta artikeln om Gammalsvenskbyn för denna gången, det finns som sagts mycket som är besvärligt men det råder ändå en viss optimism och förtröstan inför framtiden.